

פרוטוקול מס. 12/ב

מישיבת הוועדה לשירותים איבוריים שהתקיימה ביום ג', כ"ג באדר, תשי"ג - 10.3.53, בשעה 09.00.

נכחו:

א. אלטמן - היו"ר
 ת. בן-אשר
 ב. הראל
 ש. כפרית
 ב. כצנלסון
 י. ניצני
 ד. נצר
 י. רוזנברג

ועדו:

ר. בסטוני
 א. גניחובסקי
 א. חביבי
 ש. זיסמן
 ז. טברסקי
 י. ישעיהו
 ש. לורנץ
 א. איזלינג

מוזמנים:

מר בר-סלע - נציגי
 מר קרמר (משרד הסעד

סדר היום:

א. שונות
 ב. דיון בתקציב משרד הסעד לשנת הכספים 1953/54.

=====

היו"ר א. אלטמן: אני פותח את הישיבה.

קבלתי מכתב מאת מנהל משרד הבריאות בו הוא מבקש להזמין לישיבת הוועדה את ד"ר סליטרניק - מנהל מחלקת אנטומולוגיה במשרד הבריאות, על מנת להביא בפני חברי הוועדה את ענין הסכנה של התפשטות המלריה בארץ.

הוחלט: להזמין את ד"ר סליטרניק לישיבה הבאה של הוועדה.

היו"ר א. אלטמן: כמו כן, קבלתי מכתב מאת ד"ר אביגדור - יו"ר הוועד הפועל של הליגה למלחמה בשחפת. הוא מבקש לקבוע לו פגישה עם חברי הוועדה בקשר לחכמה של סגירת בית החולים לילדים חולי שחפת על הר הכרמל.

הוחלט: להזמין את באי כח הליגה למלחמה בשחפת לישיבה הבאה של הוועדה. נציג משרד הבריאות יוזמן להשתתף בפגישה.

היו"ר א. אלטמן: לפני כחודש ימים מונחה ועדת משנה לשם בירור והגשת מסקנות על המצב המינטרי בארץ. האם ועדת המשנה סיימה כבר את עבודתה?

ד. נצר: ד"ר הראל ערך כבר את המסקנות ואת ההצעות שלו אולם עלינו עוד להתייעץ

א.ו.

עם נציג משרד הבריאות בוועדה - מר
עמרמי. לאחר ההתייעצות אתו נגיש את

ד. נאר:

המסקנות למליאת הוועדה.

אני מציע להקדים את ישיבות הוועדה
ולקיימן בשעה 08.00 במקום 08.30.

היו"ר א. אלטמן:

ההצעה נחקבלה

היו"ר א. אלטמן:
אני חושב שמחוייב להקציב המוגש לכנסת
על הוצאות משרד הסעד ישנו גם הקציב
הרבה יותר גדול המוקדש לסעד והוא - של העיריות, הרשויות המקומיות
ומפעלים אחרים כגון "מלבן". לדעתי, כדאי שנקבל פעם חמונה מקיפה
על כל הנעשה בארץ בשטח הסעד מחוץ למסגרת הממשלית. לבריאות, למשל,
מוקצבים השנה כ-12 מליון ל"י, אולם, אני חושב שזה רק חלק קטן
מקציב הבריאות בארץ. אם נסכם את כל הסכומים המוצאים לצרכי בריאות
בארץ, כולל הקציב העירוני, קומות החולים, "מלבן", הליגה למלחמה
בשחפת ועוד, נגיע לסכום כולל של כ-60 מליון ל"י לשנה שזהו סכום
ראוי ביותר.

נשמע עתה מפי נציגי משרד הסעד הסברים
למעסיק הקציב משרד הסעד לשנת הכספים 1953/54 שיוגש לכנסת.

מר בר-סלע:
בדברי על הקציב משרדנו הייתי יכול
ללכת בדרך שהיא, או לי, יותר מדי אקדמאית
ולברר שנית על מה וביאד היה בנוי הקציב שהוצע על ידנו ואשר הסתכס-
ב-11 מליון ל"י. הקציב שלנו לא היה בנוי על סמך ההנחה שאפשר להוציא
במדינת ישראל 11 מליון לירות על סעד, מכיון שאילו היינו הולכים בדרך
הרצויה ביותר - בדרך של הקמת מתקנים קונסטרוקטיביים - היה הכרח
להוציא הרבה יותר מליונים. גם הקציב שלנו נערך מחוץ ידיעה שיש
אפשרות להקציב לכל חטיף את המינימום בלבד. אף על פי כן נאמר לנו
כי הקציב כזה לא יאושר ובסופו של דבר קבלנו הקציב של כ-ששה וחצי
מליון לירות, שזה מהווה פחות מ-2/8 של הסכום שבקשנו. כתוצאה מכך
צמצמנו במקומות שראינו איזו שהיא אפשרות לעשות זאת.

עלי לאיין, כי העליה בהקציב לשנה הבאה
לקומת הקציב של השנה הקודמת אינה כה גדולה, כפי שזה נראה. יש
לקחת בחשבון את ההתיקרות הגדולה שחלה בשנה האחרונה. כמו כן, הקציב
לשנה הקודמת היה למעשה גדול יותר ממה שאושר בתחילה, מכיון שקבלנו
את כן תוספת יוקר, והוא הסתכם בסך של 5,720,000 ל"י.

מסעל התזונה הועבר למשרד החינוך,
אולם הוא מופיע עדיין בתקציב של משרד הסעד. אמר היה לחשוד בנו
שהואיל ומסעל זה אינו נותר בתחום אחריותנו נקצץ דוקא בטעיף זה.
למעשה נחגז אחרים, מכיון שמסעל זה יקר לנו וצמצמנו בתקציבו באותה
הפרוסורציה, כפי שעשינו זאת לגבי מעיסים אחרים.

דבר אחד לא נראה כנכון מצד משרד האוצר
- בקטר למסעל התזונה. כל שנה מתקבל מ-U.N.I.C.E.F סכום של כ-300
אלף לירות. בקשנו את משרד האוצר שכסף זה יוקדש למסעל התזונה אולם
לא נענינו, אף כי דבר זה היה מביא לנו הקלה.

בסיכום דברי אני רוצה לומר שהצמצמנו
בגבולות הסכום שהוקצב לנו לא מסני שאפשר להסתדר במסגרת הקציב כזה,
אלא מחוץ כך שזה כל הסכום העומד לרשותנו.

ש. כפרית:
אני מבקשת שבסקירה שתנתן לנו על ידי
מז' קרמר תודגשנה הבעיות שלא מצאו
את פתרונן ואשר עליהן יש להמשיך את המאבק.

טר קרטר:

לפני שאתחיל, עלי לציין לטוב את הסמוכה על התקציבים במשרד האוצר, אשר במסא ומתן אתו על מבנה התקציב של משרדנו עצמו שפה מסותפת. טילקנר גם כמה מי הבנות שמבקר המדינה הצביע עליהן בדוחות שלו ואשר נבעו מתוך מבנה בלתי נכון של התקציב.

התקציב המוגש השנה לכנסת ניתן בהסוואה לתקציבים של השנים הקודמות ויש הזה שנוי חשוב.

התקציב שלנו יש לו הטבה מבנה אחר לגמרי מאשר בשנים הקודמות.

אני רוצה תחילה לעמוד על כך כיצד הגענו בשנה הקודמת לתקציב של 5,346,256 לירות. כאשר התקציב 1952/53 הובא בפני הכנסת היה תקציב משרד הסעד כ-4,355,000 לירות. המשרד לא הסתפק בזה וערער על ההחלטה. כתוצאה מכך בתמנתה ועדה אשר מצאה כי אמנם משרד הסעד קופה והטליצה, בהסכמת ועדת השרים, על סתן תוספת בטך של 600 אלף ל"י, אולם שר האוצר לא היה יכול לעמוד בזה וקבלנו רק תוספת של 270 אלף ל"י. לאחר סכן אוטרה לכל משרדי הממשלה תוספת תקציב - כתוצאה מההתיקרות שחלה בינתיים - ומשרד הסעד קיבל מתוך הסכום הכללי של 12 מליון ל"י, 700 אלף ל"י. כך הגענו לתקציב של למעלה מ-5 מליון ל"י.

כאשר באים להשוות התקציב זה עם התקציב של שנת הכספים 1953/54 יש לקחת בחשבון שבמשך השנה האחרונה חלה התפתחות בעבודתנו וקבלנו על עצמנו תפקידים נוספים. התחלנו לספל בפליטים הערביים, מכיון שהממשלה ומשרד החוץ בפרט היו מעוניינים שנציגי חוץ לא יספלו בפליטים ערביים הנמצאים בגבולות. אנו הערכנו את מספר הערבים שהיה עלינו לספל בהם ב-17 אלף נפש ובחודש הראשון הוצאנו עליהם קרוב ל-30 אלף ל"י. אולם, במשך הזמן גילינו שהיו עם הרבה "נשמות מתות" ועתה הגענו לתקציב חודשי עבורם המסתכם ב-18 אלף ל"י בלבד ואנו מקווים לרדת עוד יותר, לא בגלל הפסקת העזרה אלא מפני שהנשים אינן. יתכן גם שיחבלו בין הסלטיסי הערביים הנשים בעלי יכולת שלהם נפטיק את סתן העזרה. השנה דרשנו למטרה זו תקציב של 12 אלף ל"י לחודש אולם קבלנו רק 120 אלף ל"י, זאת אומרת 10,000 ל"י לחודש. לא התוכחנו על צמצום בנקודה זו, כי כל העניין עומד בסימן שאלה. אני רק רוצה להדגיש שזו תוספת עבודה למשרד הסעד אשר דורשת גם תוספת תקציב.

בשנת 1951/52 עלתה הממשלה על קו של חסול מחנות עולים וכל המחנות, אשר תושביהם היו בריאים וניתן להעבירם למעברות, חוסלו באותה השנה. בטארו רק בתי עולים ומחנות שנמצאו בהם אנשים חולים, זקנים ומקרים סוציאליים. אילו הממשלה היתה מקציבה לשרות סוציאלי את הדולארים שקבלה מ-I.R.O. אפשר היה לספל באנשים האלה. חלק מסאסוודר במלבן"ן שקיבל על עצמו לספל בכל עולה חולה שהגיע לארץ מתאריך 14.5.48, אבל בסוג מהחלטתו. הצעדים שלא סודרו בשום מקום היו למעשה על הממשלה.

בשנת 1952/53 התחיל גם החיסול של מחנות עולים חולים. ביולי 1952 היו בטיפול הממשלה 7,230 מקרים קשים ובדצמבר אותה השנה - 9,500. התוספת הגדולה במספר הנזקקים אינה עוסדת בפרופורציה לעלייה של אותה התקופה ונגרמה בעיקר על ידי העברת מחנות שהיו ברשות הסוכנות, ובעיקר מחנה פרדס-חנה, לידי הממשלה. מחנה פרדס-חנה בלבד עולה 30,000 ל"י לחודש וסכום זה של 360 ל"י לשנה אינו מופיע בתקציב. בשנה שעברה הסוכנות נתנה לנו כסף לטמון הפעולה השוטפת, בהתאם להסכם עם הממשלה, אשר לפיו הספול באנשים האלה גם מבחינה תקציבית היה צריך לעבור לממשלה החל מ-1.4.52.

אני רוצה שיהיה ברור כי בשנה זו נוספו למשרד הסעד תפקידים חדשים: ספול במחנה פתס-חנה, ספול בפליטים ערביים ודאגה לאותם החולים הכרוניים שהיו קודם בתחזקת הסוכנות והועברו עתה למעברות. לכן תוספת התקציב לשנה זו מתבטאת למעשה ב-550 אלף ל"י בלבד.

היו"ר א. א. אלטמן עזב את הישיבה ואת מקומו.
סילא חה"כ ב. הרמל.

מר קרמר: הצעה מס' 2:
 ישנם עוד דברים אחרים שאינם באים לבטוי בחשואה זו. אם תקציב 1953/54 של 6,650,000 ל"י יועמד מול צרכי רמת הייח מסוימת של שנת 1952/53 ואם נביט שהעליה המסופצת באינדקס היוקר היתה בשנה הקודמת כ-50 - 45 נקודות, עלינו לדעת שבמדה ונקודת המוצא של השנה הקודמת היתה של 120 נקודות באפריל 1952, הרי נקודת המוצא של שנה זו תהיה כבר 180 נקודות. כמו כן, הורחבו כמה שטחי פעולה ובעיקר בגלל הבעיה הרצינית של תמותת תינוקות, שהועמדנו בפניה, בשנה האחרונה.

מטרה הבריאות מטפל בתינוק כל עוד הוא נמצא בבית החולים, אולם הוא אינו מחזיק את התינוק למטרת הבראה, והתינוק מוכנס לעתים קרובות לבית תינוקות. ההחזקה בבית התינוקות היא על חשבון משרד הסעד. מספר התינוקות שמשרד הסעד טפל בהם גדל מאד במשך השנה האחרונה. אותו דבר ניתן להאמר לגבי טפול בנוער עזוב וכו'. אני חייב לציין את כל הדברים האלה, מכיון שעלי להגיע למסקנה שלאור המצב הקשה של המדינה הגענו לקיצוץ רציני ביותר של תקציב משרד הסעד ותפקידיו.

ואשר לעצם הפעולות. אנו ראינו בתקציב כמה בעיות עיקריות. הבעיה הבאסונה היא בעיה הלשכה הסוציאלית וטפול במספחה. את השאלה הזו חלקנו לשניים - מקומות שבהם יש לנו שותפים לעבודה וזה במקרה של רשויות מקומיות, ומקומות שבהם אין לנו שותפים וזה במעברות. ברור, כי על עוד אדם יוטב באופן ארעי שום דעות מקומית לא תטפל בו.

לגבי הרשויות המקומיות, התכווננו להסתתף ב-38,8% של הוצאותיהן. התקציב שהקצבנו למטרה זו היה מבוסס על הוצאות הריאליות של הרשויות המקומיות בתקופה אפריל - ספטמבר 1952. בהוצאות אלה כללנו רק את האלמנטים של עזרה, סידור ילדים, שיכון, אבל לא כללנו את הוצאות האדמיניסטרציה, כביכול. אני אמר "כביכול", כי אנו לא מסכימים שעובד סוציאלי הוא עובד אדמיניסטרטיבי.

את השתתפותנו בהוצאות העיריות והרשויות המקומיות חלקנו לכמה סוגים: (א) עיריות תל-אביב, ירושלים וחיפה שבהם התכווננו להסתתף ב-25%. (ב) טבריה, חדרה, פתח-תקוה ועוד, שם רצינו לתת 35% - 30% צפת, גבעת שמואל עם השיכונים, גבעת עדה, כפר אתא, כפר סבא עם השיכונים, נס-ציונה, עפולה, רמות השבים, קריית ביאליק - במקומות הללו היה בכוונתנו להיתתף ב-50%. (ד) באר-שבע, עכו, לוד, רמלה, טירה, מגדל-אסקלון ואזור ססס רצינו לתת 80% - 70%. היה עוד סוג אחד - המועצות האזוריות של ישובי העולים החדשים, שבהם רצינו להסתתף ב-80% - 70%.

אם היינו עומדים בהצעתנו הנ"ל, היינו זקוקים לתוספת של 2,688,000 ל"י.

כל נקודת הכובד של פעולתנו הופנתה למעברות. כאן אין לנו שותפים אלא רק צרכנים. השנה רצינו להגיע לסידור שיאפשר לנו לתת מכסימום של עזרה לזקן בודד, לזוגות זקנים, לנכים הספרנסים משפחות ולא למנות עם ילדים. במטרה זו לקחנו בתור קנה-מידה את כל המזונות הרשמי, שהסתכם בחודשים ספטמבר - אוקטובר ב-12,500 ל"י לחודש לאדם אחד. אנחנו הצענו לתת לאדם בודד במעברה 8,750 ל"י במקום 12,500 ל"י; לזוג זקן - 14 ל"י במקום 25 ל"י; לאלמנה עם שלושה ילדים - 16,500 ל"י במקום 51 ל"י. למטרה זו היינו זקוקים ל-2,469,000 ל"י, אולם קלבנו רק 1,800,000 ל"י. דרישתנו לסכום זה התבססה על סטטיסטיקה של אוקטובר 1952 שלפיה היו 8,598 משפחות הזקוקות לתמיכה. אך בינתיים מספר זה גדל ב-1,000 משפחות שלא קלבנו עבורם תוספת תקציב.

בישובי עולים העזרה שלנו כוללת גם עזרה רפואית. אנחנו הצגנו תביעה לתקציב לגבי אותם האנשים שהיו בטפולנו, בהתאם לחשבונות שהוגשו לנו על ידי משרד הבריאות ועל ידי בתי חולים מסלתיים וציבוריים. חשבונות אלה הסתכמו ב-300,000 ל"י לערך. במקרה של לידה דחופה, למשל, כאשר לא מכביטים את היולדת לבית החולים בלי תשלום, העובדת הסוציאלית משלמת עבורה בכסף שהיה מיועד למחיה. הסיירות הרפואי לעולה אינו מוכן לטפל באנשים האלה, כי הוא טוען שעולה זה אדם הנמצא בארץ פחות משנה. הלשכה הסוציאלית נמצאת בסכסוך מתמיד עם משרד הבריאות.

או.

מר קרטר:

אני הצעתי לבדוק את הענין ואף הוחלט להעלותו בפני הממשלה, כי כל עוד קיים שרות רפואי לעולה הוא צריך לשלם עבור העולה.

זאת בעיה שהוועדה לשירותים ציבוריים יכולה לספל בה, אם ייקבע שאנחנו צריכים לשלם - אזי נבקש תקציב לכך.

אותו הדבר חל ביחס לשכר דירה. ברשויות המקומיות, במקרה שהמטפחה אינה יכולה לשלם את שכר הדירה, אנחנו משלמים במקומה, כדי שלא תוצא מהדירה. כדאי שהוועדה תתערב גם בדבר זה. הסכום המוצא על תמיכות בשכר דירה מגיע ל-300,000 ל"י לשנה. שני הסעיפים האלה - אישפוז ושכר דירה - שמהווים ביחד הוצאה של 600,000 ל"י, אינם בכללים בתקציב.

בשטח טיפול בילדים אנו נמצאים במעברה כנושאים יחידים בעול וכתוצאה מכך יש לנו בעיות נוספות ואף על פס כן התקציב בסעיף זה צומצם באופן רציני. כדי לקיים את הטיפול בילדים ברמה הנוכחית היינו זקוקים ל-500,000 ל"י, אך קבלנו רק 300,000 ל"י. הבעיה העיקרית בשטח זה היא הבעיה של תמותת תינוקות. פנינו למשרד הבריאות שיעזור לנו, אבל עד עכשיו לא נעשה דבר מצדו. מאידך, אין העובדת הסוציאלית במעברה יכולה להתעלם מהעובדה שילד חזר מבית החולים ואמו אינה מסוגלת לספל בו. רצינו להגדיל את מספר המקומות במוסדות סגורים לתינוקות מ-760 ל-860 ותינוקות שבגלל מסקל ירוד או סיבה אחרת אינם יכולים לחזור למעברה, ישוהו שם 2-3 חודשים. גם את הדבר הזה לא יכולנו לבצע מחוסר תקציב. אולי ימצא איזה ארגון שיגייס כסף ואז נוכל, אולי, להקציב למטרה זו 10,000 ל"י. אנחנו לא נוכל להרחיב את הספליות לתינוקות הנמצאים במעברות.

בקטר לטיפול בילדים דפקטיביים, הצלחנו להרחיב את מוסד "גסט" ב-78 מקומות והגענו על ידי כך ל-218 מקומות. אנו גם מנהלים משא-ומתן על הקמת מפעל דומה בכרכור והקמת תחיל בעוד 6 חודשים, במידה שנצליח לגייס כספים מההורים. הקמת המפעל תלויה גם בתקציב הפיתוח ואם הדבר יבוצע, הרי על ידי תוספת מקומות במפעל "גסט" ובנין מוסד חדש נפתור את בעית הילדים הדפקטיביים ב-50%, היינו 250 ילדים.

השנה הגדלנו את מקומות הקליטה לנוער עזוב ב-100 מקום. על ידי כך הגענו לסקלציה יותר טובה של הילדים, בהתאם לסוגיית שונים. קיימים עכשיו מוסדות לגיליים שנבנים. הוקם גם מוסד לילדים ערביים ולקראת השנה הבאה אנו מקווים להקים מוסד נוסף למיעוטים, כי ילדים בני 16 מסוג זה אינם יכולים לגור ביחד עם ילדים בני 10. אולם, המלחמה בעזובת הנוער דורשת אמצעים גדולים. הצענו להקים מרכזים שכונתיים ב-20 מקומות, אך לא נוכל לבצע זאת במסגרת התקציב שהוקצב. יש לנו רק אפשרות להקים 5 מרכזים כאלה במקומות כמו הר-טוב, בית-לד, באר-יעקב וכו', בהתאם לחומרת הבעיה באותם המקומות. אני רוצה לציין שאלה הנם רק שלבים במלחמה בנוער עזוב, כי לא נוכל לספל בנוער מופרע ללא כלים מתאימים. יש לנו שתי תחנות מבחן, בירושלים ובתל-אביב, אשר עוסקות במיון הילדים באופן אינדיבידואלי וקבוצתי. אנו מקווים להקים השנה תחנה שלישית בחיפה. תחנות אלה עוזרות מאד במלחמה בעזובת הנוער. הבעיה של הקמת התחנה השלישית אינה כל כך בעיה כספית, אלא זו שאלה של מציאת פרסונל מתאים. אבל אנו מקווים לפתור את השאלה הזו על ידי העסקת אנשים המסיימים את לימודיהם בארה"ב.

בעית שיקום המבוגרים היא בעיה נכבדה מאד. בשנה זו הצלחנו לסדר כ-200 איש במפעלי תעסוקה קיימים. הדבר אינו כה פשוט, כי יש לשכנע את בעל המפעל שיסכים לקבל את האנשים וגם צריכים להביא אותם לרמה מסוימת של הכשרה בעבודה. זאת אומרת עלינו לתת לאיש תוספת שכר עבודה במסך תקופה מסוימת. חלק מהאנשים האלה נשארו לעבוד במפעלי התעסוקה. השנה אנו מתכוונים להרחיב את פעולת השיקום ולכן נצטרך להפסיק את התמיכה באחרים. אתה המצב קשה במיוחד, כי מפעלי תעסוקה פולטים לראשונה את הבלתי מוכשרים. השנה הקצבנו למטרות שיקום במעברות וביטובי עוליים 50,000 ל"י. עד עכשיו הגענו להעסקתם של 800 איש. דבר זה קטור בהוצאות, אבל מפעל תעסוקה שהיה נמצא בספולנו היה דורש העברה מייצור לייצור. בירושלים, למשל, קיים מפעל לצעצועים ומכיון שאין עכשיו לתוצרת זו, אנו נאלצים ללמד את האנשים אריגת סטיחים.

א.ו.

הוועדה לטיירות ציבוריים
10.3.53.

טר קרטר:

הטנה אנו מקווים להקים מרכז לטיקום עיוורים
ואנו רוצים לקשור את המרכז בחברת "מגדלור", המטפלת בכל העולם בבעיה הזו.
מרכז זה צריך לתת לעיוורים אפשרות של התמצאות ויכסיר אותם למקצועות
מטוימים. חברת "מגדלור" סוכנה להשתתף בהקמת המרכז הזה. למטרה זו רכשנו
ציוד מסדר הבטחון.

כפר העיוורים, שהוקם בגדרה על ידי "מלב"ן
היה נסיון בועז מאד ולא פתר את הבעיה. אנו מנסים עתה לפתור את הבעיה
על ידי ארגון חברה לטייק התוצרת.

ד. בצר: אינני חושבת שטוב לרכז את העיוורים.

היו"ר ב. המאל: אני מציע להמשיך את ההסברה על התקציב
בישיבה שתקיים בעוד שבועיים, ולהפסיק עתה.

י. רוזנברג: הואיל והוועדה צריכה גם לדון בטובי הטכנה
אל מסדר הסעד שיבוצע בעוד שבועיים לערך,
אני מציע לדון תחילה בראורגניזציה זרק לאחר זאת במסך את הדיון בתקציב.

הוחלט: בישיבה שתקיים בעוד שבועיים ידון הטכנה
החדש של מסדר הסעד ותקציב המסדר לשנת
הכספים 1953/54.

הישיבה הנאה ביום ג', 17.3.53, בשעה 08.00.

הישיבה שנעלה בשעה 11.00.